

ԱՊՐԻԼՅԱՆ ԵՂԵՌՆԻ 59-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻՎ
Ս. ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՎ ՔԱՐՈՋ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ

Ապրիլի 24-ին, չորեքշաբթի.—Յիշատակ բիրատու մահատակացն մե-
րոց, որք կատարեցան ընթացս համաշխարհային առաջին պատերազմի.

Ապրիլյան եղեռնի 59-րդ տարեդարձի տխուր առիթով Մայր տաճարում,
Նահատակաց հիշատակին նվիրված խորանի վրա, ս. պատարագ է մատու-
ցում տ. Հովհաննես ավագ քհն. Մարությանը:

Ս. պատարագին ներկա է լինում Վեհափառ Հայրապետը՝ շրջապատ-
ված Մայր Աթոռի միաբանության անդամներով:

Ս. պատարագին ներկա են նաև Մայր Աթոռի ողջ աշխատավորությու-
նը, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմը և հավատացյալների մի հոծ
բազմություն, ինչպես նաև բազում ուխտավոր սփյուռքի զանազան համայնք-
ներից:

Ս. պատարագի ավարտին Վեհափառ Հայրապետը խոսում է հոգեկից ու
հայրենաբույր հետևյալ քարոզը՝ ոգեկոչելով խնկելի հիշատակը Ապրիլյան
Նահատակների:

ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ՔԱՐՈՋԸ 1974 ԹՎԱԿԱՆԻ ԱՊՐԻԼԻ 24-ԻՆ
ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ

Միրելի սգակիր ժողովուրդ,

Այսօր ապրիլ 24-ն է: Այս ս. տաճարի կամարների ներքո հավաքված
ենք, սուրբ պատարագավ և հոգեհանգստյան արարողությամբ, աղոթելու
մեր բյուրավոր մահատակաց համար և մաղթել նրանց հոգիներին հանգիստ
և հավիտենական խաղաղություն:

Այս ս. տաճարը, ինչպես քաջ գիտեք, աշխարհի հնագույն սրբավայրե-
րից մեկն է: Հազար և վեց հարյուր տարիների պատմություն ունի նա: Բա-
նում դարերի ընթացքում, Մենք պատկերացնում ենք այժմ Մեր աչքերի

հետև մենք նույնքան վիշտ և ավստասանք ենք զգում նաև այլոց զոհերի համար: Գուցե ավելի բան այլ ազգեր, աշխարհում, մենք հայերս ավելի ենք հասկանում ուրիշի տառապանքը, ուրիշի ողբերգությունները: Թող ժողովուրդները հասկանան վերջ ի վերջո, որ նման ճանապարհներով, պատերազմներով, ցեղասպանություններով, կոտորածներով ոչ մի հարց չեն կարող լուծել և ոչ ոքի չեն կարող երջանկացնել, ընդհակառակը, դժբախտությունը կլինի համատարած, դժբախտությունը կտարածվի ուշ կամ շուտ նաև բոլոր նրանց վրա, ովքեր պատերազմներ են սանձազերծել և ովքեր կոտորածներ են կազմակերպել: Մենք հավատում ենք աստվածային արդարության:

Սիրելի ժողովուրդ, նահատակների հարգանքի մեր տուրքը մատուցելու այս պահին Մենք անդրադառնում ենք նաև մի ուրիշ ճշմարտության, այն է՝ որ հայ ժողովուրդը ճիշտ է, կոտորվեց, գրեթե կիսով չափ, բայց մնացած կեսը, Արևելահայաստանը, որի մեջ մենք այժմ ապրում ենք՝ փրկվեց: Վերածնվեց հայկական նոր պետականությունը: Հայ ժողովուրդը հետզհետե համախմբվեց այստեղ: Մոտիկ անցյալում գրեթե անդունդի եզրին հասած մեր երկիրը դարձավ շատ ավելին, քան երազում էին մեր նախորդ սերունդները: Սովետական մեր մայր հայրենիքը, խաղաղ, ապահով ու կենսունակ, այսօր միակ հույսն ու ապավենն է համայն հայության, միակ գրավականը մեր ազնիվ երազանքների իրականացման թե՛ հայաստանցի ժողովրդի համար և թե՛ ի սփյուռս աշխարհի ապրող մեր պանդուխտ զավակների համար: Զորացնել մեր այսօրվա ապրող ու միշտ կառուցվող Հայաստանը, ամենայն հայոց Հայաստանը, է՛լ ավելի շենացնել նրան, է՛լ ավելի ծաղկեցնել նրան, նշանակում է՝ լավագույն ձևով հարգանք մատուցել մեր նահատակների հիշատակին: Ասված է արդեն, և Մենք ուզում ենք կրկնել, թե արդի մեր մայր երկիրը իր ժողովրդով, իր իրագործումներով, կյանքի և աշխատանքի բոլոր բնագավառներում հանդիսանում է անխորտակելի ու կենդանի ամենափառավոր հուշարձանը, նվիրված մեր երկու միլիոն զոհերին:

Այս ճշմարտությունը երբեմն բավարար չափով չի հասկացվում սակայն: Մեր կյանքում կան երևույթներ, որոնք դեռ վիշտ են պատճառում մեզ բոլորիս: Պետք չէ թաքցնենք մեր տկարությունները, մեր թերությունները: Մենք այնքան տառապած ենք անցյալում և այնքան բան կորցրած, որ մեզ համար սրբազան և նվիրական է այն, ինչ որ մեզ մնացել է, այն, ինչ որ մենք ունենք, այն, ինչ որ մենք այսօր տեսնում ենք, որ օրեցօր աճում ու զարգանում ու ծաղկում է այստեղ մեր շուրջը:

Սակայն, նույնիսկ մեր մեջ, հենց Սովետական Հայաստանում, կան երբեմն առանձին ուղեկորույսներ, որոնք չեն հասկանում այս ճշմարտությունը և լքում են մայր հայրենիքը ու ընդմիշտ հեռանում, ապրելու համար չգիտենք որտեղ, գուցե ավելի շուրջ կյանքի պայմաններ որոնելու, չգիտակցելով, թե ամեն հայ մարդ, որ պոկվում է մայր հողից, նա կորցնում է իր հոգին, կորցնում է իր զավակներին, իր թոռներին:

Երեկ իրիկուն մեր երիտասարդ միաբաններից մեկը, արտասահմանցի, Մեզ մոտ եկավ, մտահոգված, ասելով, թե՝ «Գիտեք Վեհափառ, լսեցի, որ որոշ թվով ընտանիքներ դիմել են պատկան մարմիններին՝ Հայաստանից ընդմիշտ մեկնելու համար»: Ապրիլի 24-ի նախօրյակին Մեր սիրտը արյունով լեցվեց: 2ի՛ կարելի հաշտվել այսպիսի հայերի մտայնության հետ: Այսպիսիները բարոյապես իրավունքը չունեն այսօր Միջենականաբերդ բարձրանալու: Մեր պարտքն է, մեր սրբազան կոչումն է, հայրաբար, եղբայրաբար, հայաբար խորհուրդ տալու բոլոր նրանց, որպեսզի չլքեն մայր հայրենիքը, որպեսզի չնվազի հայերի թիվը այստեղ: Այս է ճշմարիտ հայ մարդու խղճի պարտ-

քը: Եվ այսպես է, որ մենք իրապես հարգած կարող ենք լինել հիշատակը մեր նահատակների և հավատարիմ մնալ նրանց ուխտին, նրանց երազանքներին, նրանց արյան ձայնին: Նույնը կատարվում է մահ որոշ չափով Մերձավոր Արևելքում, որտեղից, չգիտենք ինչու, հալեր ցրվում են աշխարհով մեկ, հեռանալով արաբական եղբայրական երկրներից, հատկապես հայախմամ Լիբանանից, որ Մենք համարում ենք հայոց համար մի նվիրական հաստատուն օջախ: Բոլոր բարոյական ուժերը պետք է լարել, որպեսզի կանգ առնի այս երևույթը: Անշուշտ չենք կամենում ողբերգության վերածել այս հանգամանքը: Բնականաբար մեր երկրի երեք միլիոն հայության թվի համեմատությամբ մի քանի հարյուր ընտանիքներ ավելի կամ պակաս առանձին նշանակություն չունեն, բայց իբրև Հայրապետ Հայոց Մեր սիրտը ցավում է, Մեր խիղճը վրդովում, հատկապես մեր նահատակների հիշատակին նվիրված այս պահին: Մենք պարտք զգացինք մեր կյանքի այս տխուր մեկ երևույթը ընդգծելու, որպեսզի արթուն մնա հայ ժողովրդի գիտակցությունը, և մենք բոլորս ոչ միայն խոսքով, ոչ միայն աղոթքով հարգենք հիշատակը մեր մեռելների, այլև մանավանդ կենդանի գործով, շինարար գործով, հայրենամարտ գործով: Ինչպես առաքյալն է ասում. «Խօսքը առանց գործի մեռեալ է»: Մենք մաղթում ենք, որ թե՛ Հայաստանի մեջ բնակվող Մեր զավակները և թե՛ մեր պանդուխտ ժողովուրդը, այս ոգով ամրապնդեն իրենց գիտակցությունը:

Հարգանք, լույս և օրհնություն մեր բյուրավոր նահատակների հիշատակին:

Հարգանք և փառք մեր վերածնված ժողովրդին, մեր հավիտենական Մայր Հայաստանին: Ամեն:

Վեհափառ Հայրապետի քարոզից հետո, Նրա հանդիսատեսային և ողջ միաբանության անդամների մասնակցությամբ, եկեղեցական թափուրը, շարականով և խնկով, առաջնորդվում է Մայր տաճարի հյուսիսային կողմում գտնվող Նահատակաց հուշարձան, ուր կատարվում է մասնավոր հոգեհանգիստ:

Հավատացյալների և ուխտավորների հոծ բազմությունը երկյուղած բարեպաշտությամբ ուղեկցում է եկեղեցական թափուրին և հոգեհանգստյան արարողությանը:

Նահատակաց հուշարձանը ծածկվել է թարմ, գեղեցիկ ծաղիկներով:

Միաբանության անդամները և հոգևոր ճեմարանի ուսանողները մեկիկ-մեկիկ խոնարհվում են հուշարձանի առաջ և մեխակներ գետեղում նրա պատվանդանին:

Ապրիլյան եղեռնի առթիվ հայ ժողովուրդը, իր Հայրապետի գլխավորությամբ, իր աղոթքն ու հարգանքի կնիքով է մատուցում եկեղեցու և հայրենիքի Նահատակների խնկելի հիշատակին:

«Երանի մեռելոցն որք ի Տէր մնջեցին»:

Ժամը 16-ին Մայր Աթոռի միաբանությունը, հոգևոր ճեմարանի դասախոսական կազմն ու ուսանողությունը և մայրավանքի պաշտոններությունը բարձրանում են Ծիծեռնակաբերդ, հարյուր հազարավոր երևանցիների հետ՝ մի անգամ ևս խոնարհվելու Ապրիլյան եղեռնի զոհերի պայծառ հիշատակի առաջ:

Նման հանդիսություններ կատարվեցին մահ մեր ներքին բոլոր թեմերում: